

دوره دهم - سال دوم

شماره چاپ: ۷۶۰

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱

شماره ثبت: ۳۴۸

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۴۱. نهادهای دینی و تبلیغی

کد موضوعی: ۲۷۰

معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی

شماره مسلسل: ۱۵۶۷۲

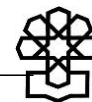
دفتر: مطالعات فرهنگی

دی‌ماه ۱۳۹۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	۱. تصویری کلی از اعتبارات امور فرهنگی و فصل دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و مقایسه آن با
۲.....	قانون بودجه سال ۱۳۹۶.....
۳.....	۲. اعتبارات دستگاه‌های دینی و تبلیغی.....
۶.....	۳. اعتبارات برنامه‌های دینی و تبلیغی.....
۹.....	۴. بررسی اعتبارات ردیف‌های متفرقه در حوزه دین و تبلیغ.....
۱۳.....	۵. تطبیق لایحه بودجه ۱۳۹۷ با قانون برنامه ششم توسعه.....
۱۴.....	جمع‌بندی و پیشنهادها.....
۱۵.....	منابع و مآخذ.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۴۱. نهادهای دینی و تبلیغی

چکیده

در بررسی اعتبارات امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری با تمرکز بر فصل دین و مذهب، می‌توان به نکات زیر اشاره کرد:

- دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، مبلغ ۷۸,۸۷۸,۰۶۸ میلیون ریال برای امور فرهنگی، تربیت‌بدنی و گردشگری پیش‌بینی کرده که نسبت به سال گذشته افت ۲/۴ درصدی داشته است.
- در این میان فصل دین و مذهب از نظر سهم اعتبارات از امور فرهنگی با دارا بودن ۲۶/۵ درصد از کل اعتبارات در جایگاه اول قرار دارد. با این حال نگاهی بر بودجه مصوب سال ۱۳۹۶ نشان‌دهنده کاهش ۴/۷ درصدی این فصل می‌باشد.

- بررسی تبصره‌های مندرج در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور نشان می‌دهد که در هیچ‌یک از بندها، اعتبار و حمایت خاصی برای فعالیت‌های دینی و تبلیغی لحاظ نشده است، چرا که برخی از بندهای حذف شده از طریق قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و نیز قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، به قانون دائمی تبدیل شده، لذا از تکرار آن پرهیز شده است.

- بررسی‌ها نشان می‌دهد که در حوزه دین و تبلیغ بیشترین افزایش اعتبار به دستگاه‌هایی چون سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و اسلامی با ۱۱۸ درصد، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) با ۲۱/۸ درصد و سازمان حج و زیارت با ۱۸/۹ درصد تعلق دارد و در مقابل، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی با ۴۵/۵ درصد، سازمان اوقاف و امور خیریه با ۲۰/۶ درصد، بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس با ۱۵/۴ درصد و مؤسسه نشر آثار حضرت امام (قدس سره) با ۱۲/۷ درصد کاهش در سرجمع اعتبارات خود مواجه هستند. با وجود این، دستگاه‌های دینی و تبلیغی در مجموع از رشدی حدود ۴ درصد برخوردار می‌باشند.

- برخی دستگاه‌ها مانند سازمان تبلیغات اسلامی با آنکه از رشدی معمولی در دستگاه اصلی برخوردار بوده‌اند، با این حال در ردیف‌های متفرقه لایحه که سرجمع اعتبارات آنها از جدول ۱۷ به ذیل دستگاه‌هایشان منتقل شده با رشد چشمگیری روبرو هستند. بر این اساس اعتبارات جدول ۱۷ سابق (شامل کمک‌هایی که توسط سازمان تبلیغات به برخی نهادها می‌شد) در قانون بودجه سال ۱۳۹۶

معادل ۵۶ میلیارد تومان بوده است که در ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به بیش از ۱۰۰ میلیارد تومان افزایش یافته است.

- در بررسی میزان تطابق مواد قانون برنامه ششم توسعه با لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به این نتیجه می‌رسیم که دولت برای احکام مندرج در مواد (۹۲)، (۹۵) و (۹۷) اگرچه اعتباراتی را پیش‌بینی نموده و تا حدی همسویی کلی میان لایحه بودجه با قانون تأیید می‌گردد با این حال دربردارنده جهش مورد انتظار قانون نیست.

۱. تصویری کلی از اعتبارات امور فرهنگی و فصل دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۶

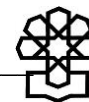
یکی از بخش‌های لوایح سالیانه بودجه، اعتبارات بخش فرهنگ است که هر سال مبالغ متفاوتی از سوی دولت در این حوزه پیش‌بینی می‌شود. گستردگی و تنوع حوزه‌های بخش فرهنگ باعث شده تا سطح وسیعی از جامعه و نیز سایر دستگاه‌ها نسبت به کاهش یا افزایش اعتبارات این بخش واکنش نشان دهند. یکی از حوزه‌های شاخص بخش فرهنگ که همواره به جهت بودجه‌نویسی و نوع تخصیص اعتبار مورد توجه قرار دارد، فصل دین و مذهب است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ همانند قانون بودجه سال ۱۳۹۶ فصل دین و مذهب ذیل امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری قرار دارد. البته، تغییراتی در لایحه مزبور مشاهده می‌شود. به‌عنوان مثال، ازسویی اعتبارات فصل و امور، به‌صورت اعتبارات ملی درج شده و ازسویی دیگر اعتبارات استانی به تفکیک فصل و امور لحاظ نشده است.^۱

طبق مندرجات جدول ۱ مجموع اعتبارات امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ معادل ۷۸,۸۷۸,۰۶۸ میلیون ریال پیش‌بینی شده که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۶، حدود ۲/۴ درصد کاهش داشته است. این میزان اعتبار مربوط به فعالیت‌های هشت فصل می‌باشد که فصل دین و مذهب با دارا بودن سهمی معادل ۲۶/۵ درصد از اعتبارات امور مزبور، در جایگاه نخست قرار دارد.

اعتبارات ذیل فصل دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به میزان ۲۰,۸۷۰,۵۹۱ میلیون ریال پیش‌بینی شده که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۶، معادل ۴/۷ درصد کاهش داشته است.

۱. شایان ذکر است سرجمع اعتبارات استانی در انتهای جدول ۷ آمده است.

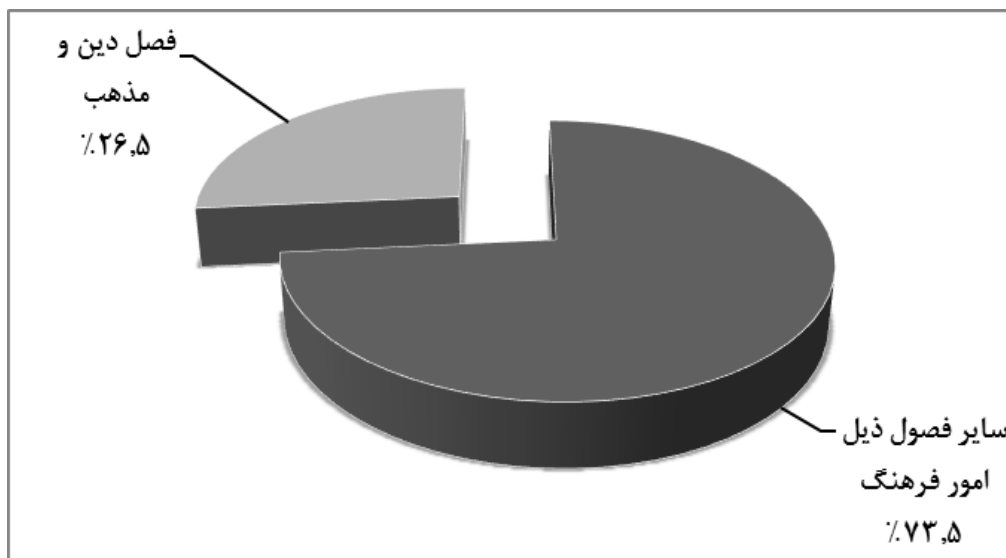
جدول ۱. مقایسه اعتبارات فصل دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با مصوب سال ۱۳۹۶

(میلیون ریال)

سهم هر فصل از امور		درصد رشد	اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای		عنوان
مصوب ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷		مصوب ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷	
-		-۲/۴	۷۸,۸۷۸,۰۶۸	۸۰,۸۰۳,۷۷۹	امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری
۲۶/۵	۲۷/۱	-۴/۷	۲۰,۸۷۰,۵۹۱	۲۱,۸۹۴,۶۱۷	فصل دین و مذهب
۲/۹	۲/۵	۱۲/۱	۲,۲۷۷,۷۵۰	۲,۰۳۱,۰۲۳	فصل تحقیق و توسعه در امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری*

* به دلیل مشخص نبودن سهم اعتبارات فصل دین و مذهب از فصل تحقیق و توسعه در امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری، سرجمع این اعتبارات به فصل دین و مذهب اضافه نشده است.

نمودار ۱. سهم فصل دین و مذهب از امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

۲. اعتبارات دستگاه‌های دینی و تبلیغی

دستگاه‌های دینی و تبلیغی در لایحه بودجه ۱۳۹۷ به لحاظ ساختاری در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۶ تغییر خاصی نداشته‌اند؛ به عبارت دیگر، تعداد دستگاه‌های اصلی این حوزه که ردیف مستقل دریافت می‌کنند، ثابت مانده است. به علاوه تغییرات این حوزه بیشتر شامل رشد در اعتبارات هزینه‌ای و کاهش در اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است که در موارد مختلف منجر به افزایش و یا کاهش سرجمع اعتبارات شده است.

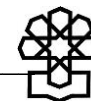
با توجه به جدول ۲، مجموع اعتبارات دستگاه‌های دینی و تبلیغی با رشد اندکی در حدود ۴ درصد مواجه بوده‌اند. این درحالی است که بجز سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و اسلامی

که رشد چشمگیری در حدود ۱۱۸ درصد داشته، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) با رشد ۲۱/۸ درصدی و سازمان حج و زیارت با رشد ۱۸/۹ درصدی مواجه شده‌اند.

در نقطه مقابل، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی با ۴۵/۵ درصد، سازمان اوقاف و امور خیریه با ۲۰/۶ درصد، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس با ۱۵/۴ درصد و مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام (قدس سره) با ۱۲/۷ درصد کاهش در سرجمع اعتبارات خود روبرو هستند. در این میان بجز دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی که هم در اعتبارات هزینه‌ای و هم در اعتبارات سرمایه‌ای دارای کاهش بوده است، سه دستگاه مذکور صرفاً در اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خود کاهش داشته‌اند و علت افت سرجمع اعتبار آنها به همین نکته مربوط است.^۱

پیرامون کاهش برآورد اعتبار برخی دستگاه‌ها ذکر این نکته اهمیت دارد که دولت مدعی است با نزدیک کردن برآورد اعتبارات لایحه به عملکرد سال ۱۳۹۵ در جهت عملیاتی‌تر کردن بودجه اقدام کرده است. به‌عنوان مثال، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی (به دلایل مختلف از جمله عدم تخصیص ازسوی دولت) که اعتبار مصوب آن در سال ۱۳۹۵ معادل ۵۸۷ میلیون ریال بوده و با توجه به اینکه عملکرد سال ۱۳۹۵ آن براساس لایحه ۱۳۹۷ میزان ۵۳۳ میلیون ریال می‌باشد، مبلغ ۱۵۶۶ میلیارد ریال بودجه مصوب سال ۱۳۹۶ را غیرمنطقی تلقی نموده، لذا برآورد سال ۱۳۹۷ را براساس سال‌های قبل از سال ۱۳۹۶ پیش‌بینی کرده است.

۱. گرچه برخی دستگاه‌های دیگر نیز در اعتبارات سرمایه‌ای خود شاهد کاهش بوده‌اند، اما به‌دلیل سهم بیشتر اعتبارات هزینه‌ای، این کاهش در سرجمع اعتبارات باعث منفی شدن رشد آنها نشده است.

جدول ۲. مقایسه اعتبارات دستگاه‌های حوزه دین و تبلیغ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با مصوب سال ۱۳۹۶

کد دستگاه	شرح دستگاه	مصوب ۱۳۹۶			لایحه بودجه ۱۳۹۷			درصد رشد	
		هزینه‌ای	سرمایه‌ای	جمع	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	جمع	سرمایه‌ای	جمع
۱۱۴۳۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی	۳۸۴۳۰۲۵	۱۰۷۵۰۲	۳۰۹۵۰۵۲۷	۴۰۲۹۶۹۰۵	۶۷۰۶۷۷	۴۰۳۶۴۵۸۲	۱۱/۸	-۳۷/۰
	سازمان تبلیغات اسلامی- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی- جدول ۱۷	۵۶۳۰۳۵۰	۰	۵۶۳۰۳۵۰	۷۱۳۰۳۴۰	۳۰۰۰۰۰	۱۰۰۱۳۰۳۴۰	۲۶/۶	۱۰۰
۱۰۹۶۰۰	سازمان حج و زیارت	۴۵۰۰۰	۰	۴۵۰۰۰	۵۳۰۵۰۰	۰	۵۳۰۵۰۰	۱۸/۹	-
۱۰۹۵۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه	۱۰۵۸۷۰۰۰	۳۵۰۱۰۰۰	۵۰۸۸۰۰۰	۱۰۷۶۴۰۴۰۰	۲۰۲۷۵۰۴۰۸	۴۰۳۹۸۰۰۸	۱۱/۲	-۳۵/۰
۱۱۴۰۲۸	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۲۸۱۶۰۰۰	۱۲۵۰۷۴۳	۲۰۹۴۱۰۷۴۳	۳۰۲۶۳۰۵۰۰	۸۵۰۳۲۷	۳۰۳۴۸۰۲۲۷	۱۵/۹	-۳۲/۱
۱۱۴۴۰۰	جامعه المصطفی العالمیه	۲۰۷۴۶۰۵۰۰	۳۰۰۲۳۳	۲۰۷۷۶۰۷۳۳	۳۰۰۳۵۰۴۲۰	۱۵۰۷۸۳	۳۰۰۵۱۰۲۰۳	۱۰/۵	-۴۷/۸
	جامعه المصطفی العالمیه- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی- جدول ۱۷	۰	۰	۰	۲۱۰۵۵۰	۰	۲۱۰۵۵۰	۱۰۰	-
۱۱۴۰۲۰	شورای عالی حوزه‌های علمیه	۴۰۱۰۴۰۰۰	۱۱۶۰۰۰	۴۰۲۲۰۰۰۰	۴۰۴۰۴۰۰۰	۶۰۰۵۵۷	۴۰۴۶۴۰۵۵۷	۷/۳	-۴۷/۸
	شورای عالی حوزه‌های علمیه- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی- جدول ۱۷	۰	۰	۰	۸۰۰۷۵	۰	۸۰۰۷۵	۱۰۰	-
۱۱۴۰۸۴	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه	۸۰۱۵۳۰۰۰	۰	۸۰۱۵۳۰۰۰	۸۰۹۶۹۰۰۰	۰	۸۰۹۶۹۰۰۰	۱۰	-
	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی- جدول ۱۷	۰	۰	۰	۳۷۰۱۷۰	۰	۳۷۰۱۷۰	۱۰۰	-
۱۱۴۰۰۷	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۱۰۱۷۴۰۰۰	۰	۱۰۱۷۴۰۰۰	۱۰۳۴۰۰۰۰	۰	۱۰۳۴۰۰۰۰	۱۴/۱	-
	دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی- جدول ۱۷	۴۲۰۶۰۰	۰	۴۲۰۶۰۰	۷۲۰۵۶۵	۰	۷۲۰۵۶۵	۷۰/۳	-
۱۱۳۶۰۰	دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۰۵۶۱۰۰۰	۵۰۷۰۱	۱۰۵۶۶۰۷۰۱	۸۵۰۰۳۵۰	۳۰۰۸۰	۸۵۳۰۴۳۰	-۴۵/۵	-۴۶/۰
۱۱۴۲۰۰	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	۲۳۰۰۰۰	۰	۲۳۰۰۰۰	۲۸۰۰۰۶۳	۰	۲۸۰۰۰۶۳	۲۱/۸	-
۱۱۱۴۵۰	بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس	۴۰۰۰۰۰	۴۲۶۰۵۶۷	۸۲۶۰۵۶۷	۴۳۰۰۰۰	۲۶۹۰۶۸۵	۶۹۹۰۶۸۵	۷/۵	-۳۶/۸
۱۱۴۳۱۸	شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران	۲۰۳۵۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰	۲۰۶۰۰۰۰۰	۲۰۵۸۲۰۰۰	۱۳۰۰۵۱۰	۲۰۷۱۳۰۳۱۰	۹/۹	-۴۷/۸
۱۱۴۰۳۰	مؤسسه نشر آثار حضرت امام (قدس سره)	۵۰۴۰۴۰۰	۳۱۲۰۴۹۳	۸۱۶۰۸۹۳	۵۵۴۰۴۳۵	۱۵۸۰۹۸۷	۷۱۳۰۴۲۲	۹/۹	-۴۹/۱
۱۱۳۶۳۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۱۰۲۴۷۰۰۰	۲۰۰۳۴۸	۱۰۲۶۷۰۳۴۸	۱۰۳۹۵۰۳۰۰	۳۱۰۹۰۰	۱۰۴۲۷۰۲۰۰	۱۱/۹	۵۶/۸
۱۱۴۰۱۲	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی	۴۳۰۰۰۰	۲۰۱۱۲	۴۳۲۰۱۱۲	۴۷۷۰۲۲۵	۱۰۱۰۳	۴۷۸۰۳۲۸	۱۱	-۴۷/۸
۱۱۴۰۲۵	شورای برنامه‌ریزی مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان	۱۰۰۴۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	۱۰۰۸۰۰۰۰	۱۰۱۷۵۰۰۰	۲۰۰۸۲	۱۰۱۹۵۰۸۲	۱۳	-۴۷/۸
۱۱۳۵۴۸	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و اسلامی	۱۱۶۰۰۰	۲۰۷۱۶	۱۱۸۰۷۱۶	۲۵۷۰۰۰	۲۰۲۰۰	۲۵۹۰۲۰۰	۱۲/۱/۶	-۱۹/۰
۱۱۴۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی*	۱۰۰۳۲۱۰۵۰۰	۲۰۲۶۹۰۸۴۸	۱۲۰۵۹۱۰۳۴۸	۱۱۰۵۴۸۰۵	۱۰۲۶۵۰۷۳۴	۱۳۰۱۲۰۵۳۹	۱۴/۹	-۴۴/۲
جمع اعتبارات دستگاه‌ها		۳۲۰۳۴۶۰۹۲۵	۴۰۹۴۰۰۴۱۵	۳۷۰۲۸۷۰۳۴۰	۳۵۰۱۲۸۰۸۹۸	۳۰۱۲۳۰۰۹۹	۳۸۰۲۵۱۰۹۹۷	۸/۶	-۳۶/۸
بدون ردیف‌های متفرقه ۵۵۰۰۰۰									
جمع اعتبارات دستگاه‌ها با ردیف‌های متفرقه ۵۵۰۰۰۰		۳۲۰۹۵۲۰۸۷۵	۴۰۹۴۰۰۴۱۵	۳۷۰۸۹۳۰۲۹۰	۳۵۰۹۸۱۰۵۹۸	۳۰۴۲۳۰۰۹۹	۳۹۰۴۰۴۰۶۹۷	۹/۲	-۳۰/۷

* وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به دلیل آنکه صرفاً بخشی از اعتباراتش به امور دینی و تبلیغی مرتبط می‌باشد در سرجمع اعتبارات دستگاه‌های دینی و تبلیغی لحاظ نشده است.

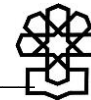
۳. اعتبارات برنامه‌های دینی و تبلیغی

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، اعتبار برآورد شده در لایحه سال ۱۳۹۷ برای فصل دین و مذهب شامل ردیف‌های مستقل ملی و ردیف‌های متفرقه انتقال یافته معادل ۲۰,۸۷۰,۵۹۱ میلیون ریال می‌باشد که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۶ حدود ۴/۷ درصد کاهش داشته است. شایان ذکر است سهم اعتبارات هزینه‌ای در لایحه با رشد ۷/۱ درصدی همراه بوده و دلیل کاهش سرجمع اعتبارات به کاهش شدید اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بازمی‌گردد که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۶ حدود ۳۷/۷ درصد کاهش داشته است.

مروری بر برنامه‌های این فصل نشان می‌دهد بجز برنامه توانمندسازی و حمایت از فعالیت‌های اقشار تأثیرگذار فرهنگی - دینی با اعتباری حدود ۴۳۰ میلیارد ریال و برنامه فعالیت‌های فرهنگی در مساجد با اعتباری حدود ۱۶۳ میلیارد ریال که در قانون سال ۱۳۹۶ برایشان اعتبار لحاظ شده بود و در لایحه ۱۳۹۷ حذف شده‌اند، تغییر دیگری در ایجاد اعتبار جدید و یا حذف اعتبارات پیشین مشاهده نمی‌شود.

از سویی دیگر تنها برنامه‌ای که شاهد کاهش محسوس اعتبارات شده است، برنامه حمایت از اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی می‌باشد. این برنامه که در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ جزء «۱۴» ردیف ۵۵۰۰۰۰ متفرقه محسوب می‌شد و در لایحه ۱۳۹۷ به برنامه‌های ذیل فصل دین و مذهب انتقال یافته با حدود ۶۰ درصد افت اعتبار مواجه شده است. برخی دیگر از برنامه‌ها نظیر برنامه شناسایی و تأمین نیازهای فکری - دینی (۱۷۰۱۰۰۸) و برنامه تسهیل دسترسی آحاد جامعه به محصولات فرهنگی - دینی فاخر (۱۷۰۱۰۳۲) نیز صرفاً شاهد تغییر در عنوان بوده‌اند و افزایش حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد را نشان می‌دهند.

در نهایت در میان برنامه‌های فصل دین و مذهب، برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی (۱۷۰۱۰۱۴) با داشتن سهمی معادل ۳۶/۶ درصد از کل اعتبارات این فصل بیشترین و برنامه تأمین خدمات فرهنگی و تبلیغی مبلغان (۱۷۰۱۰۰۵) نیز با داشتن سهم ۰/۱ درصدی کمترین، سهم از اعتبارات مزبور را به خود اختصاص داده‌اند.

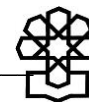

جدول ۳. مقایسه اعتبارات برنامه‌های ذیل فصل دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با مصوب سال ۱۳۹۶

شماره طبقه‌بندی	فصل / برنامه	اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای				درصد تغییر	سهم هر برنامه از فصل دین و مذهب
		۱۳۹۶ مصوب		۱۳۹۷ لایحه			
۱۷۰۱۰۰۰۰۰	فصل دین و مذهب (ردیف‌های مستقل ملی و متفرقه‌های انتقال یافته)	۲۱.۸۹۴.۶۱۷		۲۰.۸۷۰.۵۹۱		-۴/۷	مصوب ۱۳۹۶ لایحه ۱۳۹۷
		هزینه‌ای	سرمایه‌ای	هزینه‌ای	سرمایه‌ای	درصد تغییر	
		۱۶.۱۲۰.۴۲۱	۵.۷۷۴.۳۳۶	۱۷.۲۷۲.۲۷۶	۳.۵۹۸.۳۱۵	درصد تغییر سرمایه‌ای	
		% ۷۳/۶	% ۲۶/۴	% ۸۲/۸	% ۱۷/۲	۷/۱	
۱۷۰۱۰۰۱	برنامه آموزش علوم دینی و حوزوی	۲۹۰.۴۵۲		۳۱۴.۳۱۴		۸/۲	۱/۳
۱۷۰۱۰۰۲	برنامه ساماندهی و ارتقای فعالیت‌های فرهنگی-دینی (مساجد، تشکل‌های دینی، آحاد و اقشار تأثیرگذار)	۴۱۵.۱۴۹		۴۶۸.۰۰۰		۱۲/۷	۱/۹
۱۷۰۱۰۰۳	برنامه اعزام دانشگاهیان به حج عمره و عتبات عالیات	۵۹.۰۰۰		۶۰.۰۰۰		۱/۷	۰/۳
۱۷۰۱۰۰۴	برنامه برگزاری مسابقات قرآنی و دینی	۴۰.۶۰۰		۶۰.۲۸۸		۴۸/۵	۰/۲
۱۷۰۱۰۰۵	برنامه تأمین خدمات فرهنگی و تبلیغی مبلغان	۲۱.۰۴۰		۲۴.۰۰۱		۱۴/۱	۰/۱
۱۷۰۱۰۰۶	برنامه ترویج و تشویق قرآن‌آموزی و انس اقشار جامعه با قرآن کریم	۱۰۸.۲۰۹		۱۳۱.۰۰۰		۲۱/۱	۰/۵
۱۷۰۱۰۰۷	برنامه توانمندسازی و حمایت از فعالیت‌های اقشار تأثیرگذار فرهنگی-دینی	۴۳۵.۲۲۹		۰		-۱۰۰	۰
۱۷۰۱۰۰۸	برنامه شناسایی و تأمین نیازهای فکری-دینی	۷۰.۴۰۰		۷۷.۱۰۸		۹/۸	۰/۳
۱۷۰۱۰۰۹	برنامه توسعه همکاری‌های دینی	۱۹۰.۸۷۱		۲۶۷.۲۵۹		۴۰/۰	۰/۹
۱۷۰۱۰۱۰	برنامه حفظ و ارتقای فعالیت‌های فرهنگی-دینی مساجد	۳۵۰.۰۰۰		۳۸۵.۰۰۰		۱۰/۰	۱/۶
۱۷۰۱۰۱۱	برنامه حمایت از اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی	۱.۰۰۰.۰۰۰		۴۰۰.۰۰۰		-۶۰/۰	۴/۶
۱۷۰۱۰۱۲	برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی-دینی دانشجویان	۱۰.۰۰۰		۱۰.۳۵۵		۳/۶	۰
۱۷۰۱۰۱۳	برنامه حمایت از امور اهل (سنت) مذاهب اسلامی	۸۱۰.۰۰۰		۸۸۸.۴۰۰		۹/۷	۳/۷
۱۷۰۱۰۱۴	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۷.۲۳۹.۰۳۹		۷.۶۳۴.۸۸۴		۵/۵	۳۳/۱
۱۷۰۱۰۱۵	برنامه حمایت و راهبری فعالیت‌های تبلیغ و ترویج قرآن کریم	۳۴۱.۰۰۰		۴۰۰.۰۰۰		۱۷/۳	۱/۶
۱۷۰۱۰۱۶	برنامه حمایت و سازماندهی اجرای مراسم ملی و مذهبی در کشور	۳۲۶.۸۰۰		۳۵۷.۹۱۹		۹/۵	۱/۵
۱۷۰۱۰۱۷	برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی-دینی پیروان اهل بیت در خارج از کشور	۲۷۵.۶۴۷		۳۲۳.۱۵۱		۱۷/۲	۱/۳

شماره طبقه‌بندی	فصل / برنامه	اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای		درصد تغییر	سهم هر برنامه از فصل دین و مذهب	
		مصوب ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷		مصوب ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷
۱۷۰۱۰۱۸	برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی عبادی	۵۶۴،۰۰۰	۶۱۳،۰۰۰	۸/۷	۲/۶	۲/۹
۱۷۰۱۰۱۹	برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی-دینی در دانشگاه‌ها	۱،۰۲۰،۰۰۰	۱،۱۲۳،۶۰۰	۱۰/۲	۴/۷	۵/۴
۱۷۰۱۰۲۰	برنامه دانش‌افزایی در حوزه علوم اسلامی	۸۰،۰۰۰	۸۸،۰۰۰	۱۰/۰	۰/۴	۰/۴
۱۷۰۱۰۲۱	برنامه راهبری، نظارت و اداره امور بقاع و اماکن مذهبی	۵۸،۱۰۰	۷۴،۷۱۲	۲۸/۶	۰/۳	۰/۴
۱۷۰۱۰۲۲	برنامه راهبری، نظارت و اداره موقوفات کشور	۳۹۶،۶۰۰	۴۱۴،۰۰۰	۴/۴	۱/۸	۲
۱۷۰۱۰۲۳	برنامه سازماندهی و پشتیبانی از اعزام روحانیون و مبلغان دینی	۶۶۸،۹۵۱	۷۲۹،۰۰۰	۹/۰	۳/۱	۳/۵
۱۷۰۱۰۲۴	برنامه ساماندهی اعزام زائران به حج تمتع، عمره و عتبات عالیات	۴۵،۰۰۰	۵۳،۵۰۰	۱۸/۹	۰/۲	۰/۳
۱۷۰۱۰۲۵	برنامه شناسایی، جذب، آموزش و اعزام مبلغان دینی	۶۸۷،۴۰۰	۸۱۶،۹۴۹	۱۸/۸	۳/۱	۳/۹
۱۷۰۱۰۲۶	برنامه فعالیت‌های فرهنگی در مساجد	۱۶۳،۴۹۷	۰	-۱۰۰	۰	۰
۱۷۰۱۰۲۷	برنامه گردآوری، حفظ، مرمت و نگهداری اسناد، مدارک و کتب خطی و چاپی	۶۸،۰۰۰	۷۴،۰۰۰	۸/۸	۰/۳	۰/۴
۱۷۰۱۰۲۸	برنامه گسترش و تعمیق اندیشه تقریب مذاهب اسلامی	۳۳۰،۰۰۰	۳۶۰،۰۰۰	۹/۱	۱/۵	۱/۷
۱۷۰۱۰۲۹	برنامه گسترش فعالیت‌های فرهنگی در مساجد	۶۳۸،۰۰۰	۸۴۰،۰۰۰	۳۱/۷	۲/۹	۴
۱۷۰۱۰۳۰	برنامه مشارکت‌های مردمی در برگزاری مراسم رسمی و عمومی	۱۰۳،۲۰۰	۱۱۹،۳۰۶	۱۵/۶	۰/۵	۰/۶
۱۷۰۱۰۳۱	برنامه اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای	۲۰۲۱۰۹	۲۳۲،۵۴۶	۱۵/۱	۰/۹	۱/۱
۱۷۰۱۰۳۲	برنامه تسهیل دسترسی‌های جامع به محصولات فرهنگی - دینی فاخر	۸۸،۵۱۵	۱۰۲،۰۰۰	۱۵/۲	۰/۴	۰/۵
۱۷۰۱۰۳۳	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات*	۵،۲۹۷،۳۸۲	۳،۳۲۸،۴۵۰	-۳۷/۲	۲۴/۲	۱۵/۹
۱۷۰۱۰۳۴	برنامه حمایت از فعالیت‌های رسانه‌ای و فضای مجازی	۹۹،۳۵۳	۹۹،۸۴۹	۰/۵	۰/۵	۰/۵

* برنامه مذکور شامل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است که از پیوست ۱ (اعتبار طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی) استخراج شده است.

۴. بررسی اعتبارات ردیف‌های متفرقه در حوزه دین و تبلیغ

همان‌طور که می‌دانیم هر ساله در ردیف‌های متفرقه بودجه اعتباراتی به حوزه دین و تبلیغ اختصاص می‌یابد. با این حال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ برخی اعتبارات ردیف‌های متفرقه طی جدول دیگری به شماره ۲-۷ به ردیف‌های اصلی دستگاه انتقال یافته است. از این رو در جدول ۴ این گزارش، اعتبارات مربوط به ردیف‌های متفرقه منتقل شده به جدول ۷ و ۱۰ ماده‌واحد مورد بررسی قرار گرفته‌اند. همچنین در جدول ۵ اعتبارات مربوط به ردیف‌های متفرقه غیرانتقال یافته به سرجمع اعتبارات دستگاه مطمح نظر قرار گرفته است.

در جدول ۴ مجموع اعتبارات انتقال یافته از ردیف‌های متفرقه معادل ۳۶۸۹۹۰۰ میلیون ریال می‌باشد که نسبت به سال گذشته بیش از ۳۳ درصد کاهش داشته است. تمام ردیف‌های متفرقه انتقال یافته بجز بهسازی بافت فرسوده و ساماندهی حاشیه شهرها و کلان‌شهرهای مذهبی (که شاید کمتر در حوزه دین و تبلیغ هم مطرح باشد) با کاهش شدید ۲۷ تا ۱۰۰ درصدی مواجه‌اند. در مورد بازسازی عتبات عالیات با توجه به اینکه در قوانین بودجه سنوات پیشین (از سال ۱۳۹۰) از محل افزایش درآمد حاصل از صادرات نفت اعتباراتی در ردیف‌های متفرقه بدین منظور اختصاص داده می‌شد، در لایحه بودجه ۱۳۹۷ نیز برآوردی معادل ۲۱۹۰ میلیون ریال دارد که در حدود ۳۳ درصد کاهش داشته است.

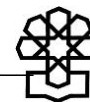
بیمه هنرمندان (فعالان قرآنی، مداحان و سایر هنرمندان) و ستاد اقامه نماز مندرج در ردیف‌های متفرقه انتقال یافته نیز با کاهش حدود ۲۷ درصدی مواجه می‌باشند. همچنین برای ردیف احداث، تکمیل و کمک به مساجد و بقاع متبرکه کشور در لایحه ۱۳۹۷ اعتباری لحاظ نشده است. شایان ذکر است به‌منظور جبران ردیف مزبور، فعالیت جدیدی به شرح برنامه راهبری، نظارت و اداره امور بقاع و اماکن مذهبی (۱۷۰۱۰۲۱) ذیل دستگاه اصلی (سازمان اوقاف و امور خیریه) اضافه نشده است.

جدول ۴. مقایسه اعتبارات حوزه دین و تبلیغ ردیف‌های متفرقه انتقال یافته به جداول شماره ۷ و ۱۰ (سرجمع اعتبارات دستگاه)

(میلیون ریال)

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با مصوب سال ۱۳۹۶

شماره دستگاه	عنوان	مصوب سال ۱۳۹۶			لایحه بودجه سال ۱۳۹۷			
		هزینه‌ای	دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع	هزینه‌ای	دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع	
۱۰۹۵۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه - کمک به ستاد بازسازی عتبات عالیات (کد برنامه عمرانی ۱۷۰۱۰۳۳۰۰۰)	۰	۳۳۰,۰۰۰	۳۳۰,۰۰۰	۰	۲,۶۱۹,۰۰۰	۲,۶۱۹,۰۰۰	۳۳/۶-
۱۲۹۶۰۰	کمیته امداد امام خمینی (ره) - کمک - کمک و تشویق مناطق پرداخت کننده ذکات	۷۰,۰۰۰	۰	۷۰,۰۰۰	۳۶۵,۰۰۰	۰	۳۶۵,۰۰۰	۴۷/۹-
۲۸۶۶۵۰	شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران - بهسازی بافت فرسوده و ساماندهی حاشیه شهرها و کلان‌شهرهای مذهبی	۰	۷۵,۰۰۰	۷۵,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۳۳/۳
۱۰۹۵۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه - احداث، تکمیل و کمک به مساجد و بقاع متبرکه کشور	۰	۶۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۱۰۰/۰-
۱۱۴۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - بیمه هنرمندان (فعالان قرآنی، مداحان و سایر هنرمندان)	۱۳۰,۰۰۰	۰	۱۳۰,۰۰۰	۹۴,۹۰۰	۰	۹۴,۹۰۰	۲۷/۰-
۱۱۴۳۱۵	ستاد اقامه نماز - ستاد اقامه نماز (کد برنامه عمرانی ۱۷۰۱۰۳۳۰۰۰)	۰	۵۵,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۲۷/۳-
	جمع کل	۸۳۰,۰۰۰	۴,۷۰۵,۰۰۰	۵,۵۳۵,۰۰۰	۴,۵۹۹,۰۰۰	۳,۲۳۰,۰۰۰	۳,۶۸۹,۰۰۰	۳۳/۳-

جدول ۵ نیز که به ردیف‌های متفرقه اختصاص دارد شاهد تغییرات عمده‌ای می‌باشد. در قوانین بودجه سنواتی دولت هرساله تحت عنوان جدول ۱۷ به اشخاص حقوقی غیردولتی موضوع جزء «۳» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول ردیف‌های متفرقه کمک‌هایی را اختصاص می‌داد. سرجمع این اعتبار در جزء مذکور در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ معادل ۲،۵۲۹،۴۹۰ میلیون ریال می‌باشد که جدول ۱۷ در حقیقت نحوه توزیع این اعتبار را مشخص می‌نمود. امسال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، دولت کمک‌های مرتبط با این جدول را به ردیف‌های متفرقه و عموماً به ذیل دستگاه مربوطه انتقال داده است. این موضوع از یک منظر مفید ارزیابی می‌گردد چراکه در جهت هرچه بیشتر نظم دادن به بودجه‌های سنواتی بوده و از منظری دیگر به دلیل آنکه اختیار میزان تخصیص اعتبار را به خود دستگاه‌ها تنفیذ نموده و ممکن است در این بین تبعیضی پدید آید، جای تأمل دارد.

به‌عنوان مثال در مورد جزء «۳» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول ۹، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به دلیل حذف جدول ۱۷، ردیف مستقل ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر^۱ نیز حذف و در عوض کل اعتباری که تحت عنوان کمک به سازمان تبلیغات از طریق جدول ۱۷ می‌شد، به‌طور مشخص به‌عنوان جزء «۵۱» ردیف ۵۵۰۰۰۰ در اختیار این سازمان قرار گرفته تا در اختیار نهادها و سازمان‌های کمک‌بگیر حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی (مانند آنچه در جدول ۱۷ شامل مؤسسات و نهادهایی چون ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر، مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی تبیان، مؤسسه فرهنگی بصیرت، پژوهشکده باقرالعلوم، مؤسسه تسنیم نور، مؤسسه مدارس معارف اسلامی صدرای نور، بنیاد دعبل خزاعی می‌گردید) قرار دهد. پیش از این جزء «۳» ردیف ۵۴۰۰۰۰ شامل سرجمع کل اعتبارات جدول ۱۷ بود که دولت امسال سعی نموده تا اختیار میزان تخصیص اعتبارات جدول مذکور را به سازمان‌ها و دستگاه‌ها واگذار نماید. به‌عبارتی این بدان معناست که سازمان تبلیغات می‌تواند اعتبار جزء «۵۱» ردیف ۵۵۰۰۰۰ مندرج در جدول ۹ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ را به هشت نهاد حقوقی کمک‌بگیر خود، به هر نحو و به هر میزان که تشخیص داد، تخصیص دهد. شایان ذکر است سرجمع اعتبارات سازمان تبلیغات مندرج در جدول ۱۷ قانون بودجه سال ۱۳۹۶ که مبلغ ۵۶۳،۳۵۰ ریال بود در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (جزء «۵۱» ردیف ۵۵۰۰۰۰) با رشد حدود ۸۰ درصدی به رقم ۱،۰۱۳،۳۴۰ ریال افزایش یافته است. البته به‌دلیل آنکه این اعتبار به‌طور کامل به‌صورت کمک در اختیار اشخاص حقوقی غیردولتی قرار می‌گیرد نمی‌تواند به‌عنوان رشد اعتبارات دستگاه مزبور تلقی گردد.

۱. آنچه به‌عنوان ماهیت حقوقی ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر شناخته می‌شود مستند به قانون حمایت از امران به معروف و ناهیان از منکر خصوصاً مواد (۱۶) (تعریف ماهیت ستادی و شرح وظایف)، (۱۹) (اعضای اصلی ستاد)، (۲۰) (اعضای استانی و شهرستانی ستاد) و (۲۲) (نحوه تخصیص بودجه و اعتبارات) می‌باشند. در این بین ماده (۲۳) این قانون که به بحث تخصیص اعتبار به ستاد مزبور مرتبط می‌باشد، اذعان می‌دارد علاوه بر استفاده از ردیف بودجه ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر جدول ۱۷- «کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی موضوع جزء «۳» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول ۹» به دولت اجازه داده می‌شود از بودجه فرهنگی دستگاه‌های اجرایی ذیربط موضوع این قانون به امر به معروف و نهی از منکر اختصاص دهد.

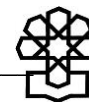
جدول ۵. مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه (نهادهای خاص و ردیف‌های موقت) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و قانون بودجه سال ۱۳۹۶ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	جزء	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۶			لایحه بودجه سال ۱۳۹۷		
			هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع
۵۳۰۰۰۰	«۶»	استرداد مالیات نهادها و بنیادهای انقلاب اسلامی	۳۷۰,۰۰۰	۰	۳۷۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۰	۱۸۰,۰۰۰
	«۴۲»	آستان قدس رضوی - استرداد مالیات شرکت‌ها و مؤسسات وابسته (جمعی-خرجی)	۰	۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰
۵۴۰۰۰۰	«۱»	مطالبات آستان قدس رضوی از دولت	۱۶۰,۰۰۰	۰	۱۶۰,۰۰۰	۱۶۰,۰۰۰	۰	۱۶۰,۰۰۰
	«۳»	مطالبات آستان حضرت معصومه (س) از دستگاه‌های اجرایی	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰
۵۵۰۰۰۰	«۱۰»	تأمین سرمایه دولت و کمک به صندوق سرمایه‌گذاری طرح حرم‌های مطهر	۶۴,۰۰۰	۰	۶۴,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰
	«۲۱»	کمک به آستان‌های مقدس تحت نظر مقام معظم رهبری	۱۴۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۶۴۰,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۸۰,۰۰۰
	«۳۸»	وزارت کشور- توسعه زیرساخت‌ها و تأمین هزینه‌های مربوط به زائران عتبات عالیات	۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰
	«۵۰»	توسعه خدمات زیارتی در شهرهای مشهد، قم و شیراز	۰	۰	۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰
	«۵۱»	سازمان تبلیغات اسلامی- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی	-	-	-	۷۱۳,۳۴۰	۳۰۰,۰۰۰	۱,۰۱۳,۳۴۰
	«۵۲»	دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی	-	-	-	۷۲,۵۶۵	۰	۷۲,۵۶۵
	«۵۳»	جامعه المصطفی العالمیه- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی	-	-	-	۲۱,۵۵۰	۰	۲۱,۵۵۰
	«۵۴»	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی	-	-	-	۳۷,۱۷۰	۰	۳۷,۱۷۰
	«۵۵»	شورای عالی حوزه‌های علمیه- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی	-	-	-	۸۰,۷۵	۰	۸۰,۷۵
	«۵۶»	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی، هنری و دینی	-	-	-	۷۱۰,۵۰۵	۰	۷۱۰,۵۰۵
«۵۷»	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری- کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی حوزوی، دانشگاهی و پژوهشی	-	-	-	۲۹۴,۷۵۰	۰	۲۹۴,۷۵۰	
		جمع اعتبارات جزءهای «۵۱» الی «۵۵»	-	-	-	۸۵۲,۷۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۱,۱۵۲,۷۰۰
		(اعتبارات متفرقه غیرانتقال یافته به دستگاه‌های دینی و تبلیغی)	-	-	-	-	-	-
		جمع کل اعتبارات ردیف‌های متفرقه ۵۳۰۰۰۰-۵۴۰۰۰۰-۵۵۰۰۰۰	-	-	-	۲,۷۱۷,۹۵۵	۸۵۰,۰۰۰	۳,۵۶۷,۹۵۵

* با توجه به اینکه بخش نامشخصی از اعتبارات جزء «۴» ردیف ۵۲۰۰۰۰ و «۱۴» ردیف ۵۳۰۰۰۰ به حوزه دین و تبلیغ تعلق می‌گیرد رقم اعتبارات مذکور در سرجمع اعتبارات ردیف متفرقه لحاظ نشده است.

** ردیف‌هایی چون جزء «۳۵» ردیف ۵۳۰۰۰۰ توسعه امکانات، فعالیت‌های فرهنگی و خدماتی زیارتی در قطب‌های گردشگری مذهبی و برگزاری و تمهید امکانات لازم مراسم سالانه پیاپی‌رو اربعین- موضوع ماده (۹۷) قانون برنامه ششم توسعه، جزء «۳۲» ردیف ۵۵۰۰۰۰ اعتبارات موضوع رویداد تبریز - ۲۰۱۸ پایتخت گردشگری جهان اسلام با اینکه روح حاکم بر آنها دینی و مذهبی است منتها به دلیل داشتن ماهیت گردشگری ذیل جدول فوق قرار نگرفته‌اند.

*** اعتبارات مربوط به جدول ۱۷ که هرساله تحت عنوان کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی موضوع جزء «۳» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول ۹، به برخی نهادها اختصاص می‌یافت، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به ردیف‌های متفرقه به صورت سرجمع انتقال یافته‌اند. از این رو مشخص نیست فرضاً چه میزان از اعتبار جزء «۵۱» ردیف ۵۵۰۰۰۰ سازمان تبلیغات قرار است به افراد حقوقی مندرج در جدول ۱۷ قانون بودجه سال ۱۳۹۶ اختصاص یابد.

۵. تطبیق لایحه بودجه ۱۳۹۷ با قانون برنامه ششم توسعه

۱. با توجه به اینکه در مواد (۹۲)، (۹۵) و (۹۷) قانون برنامه ششم توسعه بر امور دینی و تبلیغی مانند احیای موقوفات و پاسداشت امامزادگان، بیمه فعالان فرهنگی، احداث و احیای مساجد تأکید شده قاعدتاً انتظار می‌رود لایحه پیشنهادی دولت ماهیتاً توجه جدی‌تری به این موضوع داشته و در برنامه‌های سالیانه نمود عملیاتی آن محسوس باشد. به‌رغم این مسئله، مقایسه محتوایی میان لایحه پیشنهادی با تأکیدات قانون برنامه در حمایت از حوزه دین و مذهب اگرچه همسویی کلی میان لایحه بودجه با قانون را تأیید می‌نماید، اما در بردارنده تحول مورد انتظار قانون نیست.
۲. بیمه هنرمندان (فعالان قرآنی، مداحان و سایر هنرمندان) مندرج در ردیف‌های متفرقه انتقال‌یافته گرچه با کاهش ۲۷ درصدی مواجه بوده، با این حال با بند «ح» ماده (۹۲) نیز که دولت را مکلف کرده تا در چارچوب لوایح بودجه سنواتی کمک‌های اعتباری به‌منظور بیمه اصحاب فرهنگ و هنر را در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار دهد، همسو می‌باشد.
۳. با توجه به صراحت حکم موجود در بندهای «الف» و «ب» ماده (۹۷) قانون برنامه ششم توسعه که بر ساماندهی امور زائران و تأمین زیرساخت‌های لازم از طریق حمایت از شهرداری‌ها و بخش‌های غیردولتی و نیز توسعه امکانات، فعالیت‌های فرهنگی و خدمات زیارتی در قطب‌های زیارتی و مذهبی و فراهم کردن زمینه زیارت و اجرای طرح‌های (پروژه‌های) زیربنایی مورد نیاز در قالب بودجه‌های سنواتی تأکید دارد، حذف اعتبار ردیف متفرقه «احداث، تکمیل و کمک به مساجد و بقاع متبرکه کشور» در راستای تحقق اهداف بندهای «الف» و «ب» ماده مزبور ارزیابی نمی‌گردد. همچنین حکم مندرج در ماده (۹۵) قانون برنامه ششم توسعه و نیز جزء «۱» بند «ث» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه که مرتبط با احداث و آماده‌سازی مساجد می‌باشد نیز با حذف ردیف متفرقه مزبور در تضاد است.
۴. وفق بند «ج» ماده (۹۵) قانون برنامه ششم توسعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است به‌منظور ارتقای کارکرد فرهنگی و هنری مساجد، برقراری عدالت فرهنگی و ترویج فرهنگ اسلامی و جذب جوانان و نوجوانان به مساجد، با رعایت موازین اسلامی ترتیبی اتخاذ نماید تا کلیه مساجد شهری و روستاهای بالای هزار نفر جمعیت از کانون‌های فرهنگی و هنری براساس بودجه سنواتی برخوردار گردند. البته محتوای این حکم در بودجه‌های سنواتی سال‌های گذشته نیز دیده می‌شد (ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد-کمک) لکن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با عنوان حمایت از فعالیت‌های قرآنی و دینی و فرهنگی و هنری کانون‌های مساجد (موجود و جدید) ذیل برنامه گسترش فعالیت‌های فرهنگی در مساجد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اعتباری معادل ۸۱۰،۰۰۰ میلیون ریال برای آن برآورد شده است.
۵. به‌منظور تحقق حکم صدر ماده (۹۷) قانون برنامه ششم توسعه که بر استفاده بهینه از ظرفیت

معنوی اماکن زیارتی در شهرهای مقدس مشهد، قم و شیراز تأکید دارد. دولت ردیف جدید جزء «۵۰» ردیف متفرقه ۵۵۰،۰۰۰ تحت عنوان توسعه خدمات زیارتی در شهرهای مشهد، قم و شیراز را با اعتباری معادل ۱۵۰،۰۰۰ میلیون ریال به این امر اختصاص داده است. در ادامه ماده مزبور که دولت مکلف شده تا تمهیدات لازم مراسم سالیانه پیاده‌روی اربعین را وفق بند «ب» در بودجه سنواتی تعبیه نماید، اعتباری معادل ۱۶،۰۰۰ میلیون ریال را نیز به این امر اختصاص داده است.

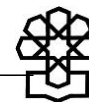
جمع‌بندی و پیشنهادها

فصل دین و مذهب از نظر سهم اعتبارات از امور فرهنگی با دارا بودن ۲۶/۵ درصد از کل اعتبارات در جایگاه اول قرار دارد. با این حال نگاهی بر بودجه مصوب سال ۱۳۹۶ نشان‌دهنده کاهش ۴/۷ درصدی این فصل می‌باشد. اعتبارات ذیل فصل دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به میزان ۲۰،۸۷۰،۵۹۱ میلیون ریال پیش‌بینی شده است. همچنین مجموع اعتبارات دستگاه‌های دینی و تبلیغی با رشد اندکی در حدود ۴ درصد مواجه بوده‌اند.

آنچه در لایحه سال ۱۳۹۷ با حاشیه‌هایی همراه بوده است، بودجه برخی نهادهای عمومی و غیردولتی می‌باشد که پیش از این تحت عنوان ردیف‌های متفرقه و نیز کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی فرهنگی و دینی مندرج در جدول ۱۷ اعتباراتی را دریافت می‌کردند. امسال دولت در لایحه با حذف جدول ۱۷ سعی نموده تا اختیار میزان تخصیص اعتبارات جدول مذکور را به سازمان‌ها و دستگاه‌های مربوطه واگذار نماید. علاوه بر این برخی ردیف‌های متفرقه نهادهای دینی و تبلیغی را نیز تحت عنوان جدول ۲-۷ به ردیف‌های اصلی دستگاه مرتبط، انتقال داده است.

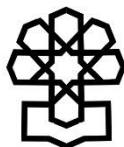
همچنین در بررسی میزان تطابق مواد قانون برنامه ششم توسعه با لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به این نتیجه می‌رسیم که دولت برای احکام مندرج در مواد (۹۲)، (۹۵) و (۹۷) اگرچه اعتباراتی را پیش‌بینی نموده و تا حدی همسویی کلی میان لایحه بودجه با قانون تأیید می‌گردد. با این حال در بردارنده تحول مورد انتظار قانون نیست؛ کم‌اینکه در برخی موارد مانند بیمه فعالان فرهنگی با آنکه به تکلیف برنامه ششم در این زمینه عمل شده، لکن شاهد کاهش اعتبار می‌باشیم.

با توجه به حذف جدول ۱۷ (کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی موضوع جزء «۳» ردیف ۵۴۰،۰۰۰) و انتقال سرجمع اعتبارات آن به دستگاه‌های مربوطه در ردیف‌های متفرقه و با در نظر داشتن این مهم که برخی از نهادها و دستگاه‌های مندرج در جدول مزبور دارای اساسنامه مصوب و یا قانون تشکیل هستند که در مفاد آن مجاز به دریافت اعتبار از بودجه عمومی کشوراند، بهتر است سهم آنها از سرجمع اعتبار دستگاه ذیربط مشخص گردد.

منابع و مأخذ

۱. سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۹۴.
۲. قاسمی، طهمورث و دیگران، بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور، اعتبارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران، ۱۳۹۳.
۳. قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت.
۴. قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲).
۵. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، تهران، ۱۳۹۶.
۶. قانون بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات، تهران.
۷. قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات، تهران.
۸. کلهر، سینا و آسیه، ارحامی. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، بخش فرهنگ، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران، ۱۳۹۲.
۹. لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات، تهران.
۱۰. مستمع، رضا. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۵۷. نهادهای دینی و تبلیغی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران، ۱۳۹۵.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۶۷۲

شناسنامه گزارش

شماره چاپ: ۷۶۰

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت: ۳۴۸

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۴۱. نهادهای دینی و تبلیغی

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه فرهنگ عمومی، ارشاد و تبلیغات اسلامی)

تهیه و تدوین کنندگان: رضا مستمع، اسماعیل نوده فراهانی

ناظر علمی: طهمورث قاسمی

متقاضی: کمیسیون تلفیق

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. نهادهای دینی و تبلیغی

۲. دین و مذهب

۳. قانون بودجه سال ۱۳۹۶

۴. لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۰/۱۱

